

KIBRIS TÜRK HALK BİLİMİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

*Fikret TÜRKMEN**
*Burak GÖKBULUT***

ÖZET

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki halk bilimi çalışmalarının tarihçesine baktığımız zaman 1950'li yıllardan sonraki tarihlerde halk bilimi çalışmalarının yoğunlaştığını görmekteyiz. Tabii ki bundan önceki tarihlerde de halk bilimiyle alakalı çalışmaların bulunduğunu görmekteyiz. Ancak bu çalışmaların sayısı çok fazla değildir.

Bizim burada üzerinde duracağımız çalışmalar Kıbrıs'ta ve Türkiye'de, Kıbrıs Türk halk bilimiyle ilgili yayınlanmış kitap, makale ve bildiri çalışmalarıdır. Yayınlanmış çalışmalar yanında Türkiye üniversitelerinde hazırlanmış, ancak yayınlanmamış tezler de burada değerlendirilecektir. Bu tezler ağırlıklı olarak Kıbrıs'ın genel ve yerel ağzlarını değerlendiren çalışmalardır. Ancak bu tezler arasında Kıbrıs folkloruyla (genel-yerel) ilgili çalışmalar da bulunmaktadır.

Bu ferdi çalışmaların ve yayınların yanında, Kıbrıs Türk halk bilimine katkıda bulunan kurum ve kuruluşlar da bulunmaktadır. Halk bilimi alanındaki ferdi çalışmaları değerlendirmemizin ardından söz konusu kurum ve kuruluşlardan ve yayınlarından bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Türk halk bilimi, masal, efsane, destan, halk oyunu, halk müziği.

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürü, Bornova-İzmir. fikret.turkmen@ege.edu.tr

** Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi doktora öğrencisi. burakgokbul@yahoo.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

THE QUALITY AND EVALUATION OF CYPRUS TURKISH FOLKLORE STUDIES

ABSTRACT

The history of folkore study in Turkish Republic of Northern Cyprus goes back to 1950s. Naturally, there are some studies that existed before this time.

We will investigate and evaluate some of the folkore studies (books and articles) that were published in Cyprus and Turkey. We have also attempted to evaluate some B.Sc. projects, M.sc and ph.D thesis from Turkish universities. In addition, we have evaluated the activities of certain societies and foundations in Cyprus. Reference is made to publications of these societies and foundations.

Key Words: Cyprus Turkish folkore, tale, legend, epic, folk dance, folk music.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki halk bilimi çalışmalarının tarihçesine baktığımız zaman 1950'li yıllardan sonra bu çalışmaların yoğunlaştığını görmekteyiz. Tabii ki bundan önceki tarihlerde de halk bilimiyle alakalı çalışmaların bulunduğunu görmekteyiz.¹ Ancak bu çalışmaların sayısı çok fazla değildir.

Kıbrıs Türkleri arasında halk bilimi veya folklorun tanınmasını sağlayan ve bu yönde değerli çalışmalar yapan ilk ve önemli isimler arasında Oğuz Yorgancıoğlu, Mahmut İslamoğlu, Mustafa Gökçeoğlu, Kani Kanol gibi isimler sayılabilir. Kıbrıs'taki "genel" halk bilimi çalışmalarının tarihçesine baktığımızda ilk olarak Mahmut İslamoğlu'nun 1969'da yayınladığı "**Kıbrıs Türk Folkloru**"² adlı çalışmasını görmekteyiz. Halk bilimi alanında yayınlanmış bu ilk genel çalışmanın ardından 1980'de daha geniş kapsamlı bir çalışma olan, Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Kıbrıs Türk**

¹ Hafız Cemalettin, **Hasan Bulli Türküsü**, Lefkoşa, 1913; Ebeoğlu, Reşat Sülayman; **Esop Masalları** (Okul çocuklarımıza 41 masal), Lefkoşa, 1947, M. Fikri Basımevi; Hulusi, Mustafa; **Vreççalı Avukat Sülayman Şevket Türküsü**, Baf, 1937, Hambiauri Matbaası, (Rumca ve Latin harfleriyle basılmıştır).

² İslamoğlu, Mahmut, (1969), **Kıbrıs Türk Folkloru**, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası, 1.baskı, 77 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Folkloru³ adlı eseri yayınlanır. Bu ilk ve önemli çalışmaların ardından Mustafa Gökçeoğlu'nun halk bilimi ve halk edebiyatı alanındaki çeşitli eserleri dikkat çekmektedir.

Bizim burada üzerinde duracağımız çalışmalar Kıbrıs'ta ve Türkiye'de, Kıbrıs Türk halk bilimiyle ilgili yayınlanmış kitap, makale ve bildirileridir. Yayınlanmış çalışmaların yanında Türkiye üniversitelerinde hazırlanmış, ancak yayınlanmamış tezler de burada değerlendirilecektir. Bu tezler ağırlıklı olarak Kıbrıs'ın genel ve yerel ağızlarını değerlendiren çalışmalardır. Ancak bu tezler arasında Kıbrıs folkloruyla (genel-yerel) ilgili çalışmalar da bulunmaktadır.

Bu ferdi çalışmaların yanında, Kıbrıs Türk halk bilimine katkıda bulunan kurum ve kuruluşlar da bulunmaktadır. Halk bilimi alanındaki ferdi çalışmaları değerlendirmemizin ardından söz konusu kurum ve kuruluşlardan ve yayınlarından bahsedilecektir.

Bu çalışmadaki amacımız Kıbrıs Türk halk bilimi ve halk edebiyatı alanında yapılmış önemli çalışmaları belirtmek ve bu çalışmaların genel bir değerlendirmesini yapabilmektir. Bu çalışmaları belirtirken konularına ve türlerine göre alt başlıklarına ayırmayı uygun bulduk. Buna göre ilk olarak Kıbrıs ile ilgili genel folklor çalışmalarına, folklorik değer taşıyan eserlere ve tezlere değinilecek daha sonra da sırasıyla türlerle ilgili çalışmalardan bahsedilecektir. Çalışmanın sonunda da Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarının genel bir değerlendirmesi yapıp, bugünkü durumu ortaya konulacaktır. Şimdi ilk olarak "Kıbrıs Türk Halk Bilimi Alanında Yapılan Genel Çalışmalar"a bakalım:

Kıbrıs Türk Halk Bilimi Alanında Yapılan "Genel" Çalışmalar:

Kıbrıs Türk halk bilimi alanında yapılan "genel" çalışmalar çoğunlukla bütün halk edebiyatı türlerini, halk bilgisi ürünlerini ve halk bilimsel uygulamaları içeren çalışmalar olarak değerlendirilebilirler. Bu çalışmalara masal, efsane, atasözü vb. türlerin yanında çocuk oyunları, sağaltmalar gibi uygulamalar; doğum, evlenme ve ölümle ilgili gelenekler, yeme-içme kültürü vs. dâhil edilmektedir. Bu genel çalışmalar arasında şunlar sayılabilir:

Mahmut İslamoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Folkloru**"⁴ adlı çalışması, Kıbrıs Türk folkloruyla ilgili ilk kapsamlı çalışma olması bakımından önemlidir. Ayrıca eserin yayınlandığı ve derlemelerin

³ Yorgancıoğlu, Oğuz, (1980), **Kıbrıs Türk Folkloru**, Mağusa: Canbulat Basımevi, 187 s.

⁴ İslamoğlu, Mahmut, (1969), **age**. 71 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

yapıldığı 1969 ve öncesi dönemde Kıbrıs'ta iki toplum arasında yoğun çatışmaların yaşandığını bilmekteyiz. Böyle bir ortamda bu eserin ortaya konulabilmesi çok önemlidir. Eserde genel olarak hem sözlü halk edebiyatı ürünlerine hem çeşitli halkbilimsel uygulamalara hem de kıyafetlere ve halk ilaçlarına yer verilmiştir.

Kıbrıs Türk halk bilimiyle ilgili en kapsamlı çalışmanın ise Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Folkloru-Duydum Gördüm Yazdım**"⁵ adlı çalışması olduğunu söyleyebiliriz. Yemeklerden köy hayatına, çocuk oyunlarından inançlara, halk hekimliğinden halk edebiyatı ürünlerine kadar birçok ürün bu çalışmada yer almaktadır.

Türkiye'de eğitim gören Kıbrıslı Türk öğrencilerin de Kıbrıs Türk folkloruyla ilgili tez çalışmaları hazırladığını bilmekteyiz. Bu "tez çalışmaları"ndan bazıları şunlardır:

Hatice Esendağlı Belevi, **Lefkoşa Türk Folkloru** (Ankara Üniversitesi, DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, 1970, 273 s.) adlı çalışmasında ilk olarak geniş bir Lefkoşa tanıtımı yapılmakta, Lefkoşa'nın tarihî ziyaretgâhlarından ve coğrafi özelliklerinden bahsedilmektedir. Daha sonra Lefkoşa'dan derlenen halk edebiyatı metinlerine, uygulamalara, inançlara, yemeklere yer verilmektedir.

Zeliha Kemal'in **Limasol Folkloru-Kıbrıs** (Ankara Üniversitesi, DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, 1970) adlı bitirme tezinde eskiden Türklerin de yaşadığı Limasol bölgesinden yapılan derlemeler yer almaktadır. Tezde, halk hekimliği, kıyafetler, çocuk oyunları, gelenekler ve âdetler yanında halk edebiyatı metinleri (masal, mani, ninni vs.) de bulunmaktadır.

Osman Celil'in **Kıbrıs Magosa Halk Edebiyatı Örnekleri** (Erzurum Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lisans Bitirme Tezi, 1971, 155 s.) adlı çalışmasında Kıbrıs'tan derlenmiş çeşitli halk edebiyatı metinleri (masal, bilmece, mani, ninni, atasözü vs.) bulunmaktadır. Burada yer alan metinlerin Kıbrıs ağız özellikleri korunmuştur.

Kemal Ahmet'in (Çobanoğlu) **Kıbrıs Türk Folkloru** (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, 1973, 82 s.) adlı çalışmasında halk edebiyatı metinlerine yer (mani, türkü, destan, masal, atasözü, bilmece, tekerlemeler vs.) verilmiş, ayrıca Kıbrıs ağız özellikleri de incelenmiştir.

⁵ Yorgancıoğlu, Oğuz, (2000), **Kıbrıs Türk Folkloru-Duydum Gördüm Yazdım**, Mağusa: Canbulat Basımevi, 2.baskı, 536 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kıbrıs Türk folkloruyla ilgili kitap ve tez çalışmaları dışında çeşitli “*makaleler*” de hazırlanmıştır. İhsan Hınçer’in “**Kıbrıs Türk Folkloru**”⁶ adlı makalesi ile İlder Veziroğlu’nun “**Kıbrıs Folkloru: Kıbrıs Türk Folklorunun Kökenleri**”⁷ adlı çalışması bunlara örnek olarak verilebilir.

Özkul Çobanoğlu da Kıbrıs Türk folklorunu diğer ada folklorlarıyla birlikte değerlendirir ve “**Adalar Türklüğü Folkloru: Kıbrıs ile Midilli, Girit, Sakız, İstanköy ve Rodos Türklerinin Folklorundaki Yapısal ve İşlevsel Ortaklıklar Üzerine Tespitler**”⁸ adlı çalışmasını hazırlar.

Saim Sakaoğlu’nun da “**Kıbrıs Türk Folkloru’nun Türk Dünyası İçindeki Yeri**”⁹ni değerlendiren önemli bir çalışması vardır.

Halk Bilimsel Değer Taşıyan Çalışmalar:

Kıbrıs ile ilgili hazırlanan bazı eserler temelde halk bilimi çalışması olmasalar da çalışmanın içeriğinde Kıbrıs Türk halkının yaşayış biçimleri, gelenekleri, görenekleri, maddî-manevî kültür unsurları gibi halk bilimsel değer taşıyan unsurlar barındırması bakımından halk bilimsel değer taşımaktadır. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda incelenecektir:

İsmet Konur’un “**Kıbrıs Türkleri**” (İstanbul, 1938, Burhaneddin Matbaası) adlı eseri, Kıbrıs Türklerinin yaşamı hakkında bilgiler içeren ve ayrıca bir Kıbrıs destanı olan Halid Arab’ın Destanı’na da yer veren bir çalışmadır. Ayrıca bu eserde o dönemin halk edebiyatıyla ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Bu çalışma tam manasıyla halk bilimi çalışması değilse de halk bilimsel bir değer taşımaktadır.

Halk bilimsel değer taşıyan diğer bir çalışma da Hasene Ilgaz’ın “**Kıbrıs Notları**”¹⁰ adlı eserdir. 1948 yılında, aralarında Hasene Ilgaz’ın da bulunduğu bir grup öğretmen Kıbrıs halkına moral vermek için Türkiye’den Kıbrıs’a gezi düzenlerler. Düzenlenen bu

⁶ Hınçer, İhsan, (1974), “**Kıbrıs Türk Folkloru**”, Türk Folklor Araştırmaları, 15(303), Ekim-1974.

⁷ Veziroğlu, İlder, (1977), “Kıbrıs Folkloru: Kıbrıs Türk Folklorunun Kökenleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 17 (339), Ekim-1977.

⁸ Çobanoğlu, Özkul, (1998). “Adalar Türklüğü Folkloru: Kıbrıs ile Midilli, Girit, Sakız, İstanköy ve Rodos Türklerinin Folklorundaki Yapısal ve İşlevsel Ortaklıklar Üzerine Tespitler.” **I.Balkanlar ve Kıbrıs Türk Edebiyatları Sempozyumu Bildirileri**, Gazimağusa: DAÜ Yayınları, s. 101-114.

⁹ Sakaoğlu, Saim, (1992), “Kıbrıs Türk Folklorunun Türk Dünyası İçindeki Yeri”, **Türk Kültürü Dergisi**, sayı: 30 (347).

¹⁰ Ilgaz, Hasene, (1949), **Kıbrıs Notları**, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları, 1.basım, 160 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

gezide Hasene Ilgaz, Kıbrıs'a ait izlenimlerini ve edindiği bilgileri bir eser haline getirir. Bu eserde o dönemin ada yaşamı, gelenekleri, kültürel yapısı hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Kutlu Adalı, adaya ilişkin izlenimlerini ve gözlemlerini yansıttığı “**Dağarcık**”¹¹ adlı eserinde, gezip gördüğü köylerdeki yaşamı yazılarına aktarmakta ve buradaki gelenek ve göreneklere eserinde yer vermektedir.

Kıbrıs'ı bir vesileyle ziyaret eden, gören veya burada ikamet eden kişilerce de yabancı dillerde eserler verilmiştir. Bu eserlerde Kıbrıs'ın sosyal ve kültürel yaşamına, fiziksel şartlarına ait izlenimler yer almaktadır. Bu yönleriyle halk bilimsel değer taşıyan yabancı dillerde yayınlanmış çalışmalardan bazıları şunlardır (Bu beş yabancı eserle ilgili bilgi Mahmut İslamoğlu'nun eserinden¹² alınmıştır.):

Adayı bir uçtan bir uca gezen Sir Samuel White Baker, “**Cyprus As I Saw it In 1879**” (London: Macmillan and Co., 1879, 501 s.) adlı eserinde farklı konuların yanı sıra halkın uğraşlarını, sosyal ve kültürel yaşamını da anlatmaya özen göstermiştir.

Kıbrıslı Türkler hakkında en esaslı bilgileri veren yazarların başında gelen C. D. Cobham, “**Excerpta Cypria**”¹³ (Cambridge Üniversite Matbaası, 523 s. 1908) adlı eserinde o dönemdeki Türk köylerini ele almakta, halkın yaşayışını anlatmaktadır.

Kıbrıs'ta Türk döneminin son yılları üzerine güvenilir bilgiler veren nadir kitaplardan biri de R. Hamilton Lang'ın “**Cyprus: It's History, It's Present Resources and Future Prospects**” (London: Macmillan and Co., 1878, 370 s.) adlı eseridir. Yazar o dönemdeki Türk köylü hayatını her yönüyle yansıtmıştır.

Giovanni Mariti'nin “**Travels in The Island of Cyprus**” (Cambridge: Zeno Booksellers and Publishers, 1909, 199 s.) adlı eserinde Kıbrıs'ta Osmanlı dönemine ait güvenilir bilgiler yer almakta, Kıbrıs kentleri, ekonomik ve sosyal yaşam gözler önüne serilmektedir.

¹¹ Adalı, Kutlu, (1963), **Dağarcık / Geçtiğim Köylerden Notlar**, Lefkoşa: Beşparmak Yayınları, 331 s.

¹² İslamoğlu, Mahmut, (1994), **Kıbrıs Türk Kültür ve Sanatı, Araştırma-İnceleme Yazıları, Tebliğler**, Lefkoşa: YDÜ Matbaası, 226 s.

¹³ Bu kitabın çevirisi için bakınız: Atun, Ata, (2002), **Excerpta Cypria'dan Mağusa Yazıları (MÖ 66-MS 1772)**, Araştırma-Çeviri Kitap, SAMTAY Vakfı Yayınları, 330 s. Ayrıca bkz. Atun, Ata, **Milattan Öncesinden Günümüze Kıbrıs Tarihi Üzerine Belgeler**, Araştırma-Çeviri Kitabı, SAMTAY Vakfı Yayınları, c.1-yıl:2005-528 s.; c.2-yıl:2005-594 s.; c.3-yıl:2006-606 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Adayı tümüyle gezip gören Agnes Smith'in "**Through Cyprus**" (London: Hurst and Blacket, 1887, 351 s.) adlı eserinde kırsal ve kentsel yaşamın çeşitli yönlerine dair bilgiler yer almaktadır.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde "Masallar" ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs masallarıyla ilgili kitap çalışmaları daha çok metin derlemelerini içermektedir. Masal incelemelerini ise daha çok tez çalışmalarında ve makale ile bildirilerde görmekteyiz. Saim Sakaoğlu da Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde tez hazırlamış olan Kıbrıslı Türk öğrencilerin tezlerindeki masal metinlerini incelemeyen bir araya getirip yayınlamıştır.¹⁴ Bu çalışmanın ikinci baskısı 1986 yılında Kültür Bakanlığı tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada "Önsöz" bulunmamaktadır. Sadece masalların hangi tezlerden alındığını belirten "Sonsöz" bölümü bulunmaktadır. Çalışmada Kıbrıs ağız özelliklerinin korunmadığı yirmi bir masal metni yer almaktadır. Belirttiğimiz gibi buradaki masallar herhangi bir incelemeye tabi tutulmamıştır.

Kıbrıslı Türk araştırmacılar da bu konuda çeşitli çalışmalar hazırlamışlardır. Bunlardan biri Mustafa Gökçeoğlu'nun "**Bir Varmış İki Yokmuş**"¹⁵ adlı eseridir. Bu çalışmada on sekiz masal, iki de tekerleme metni bulunmaktadır. Çalışmanın "Önsöz"ünde ise masalla ilgili genel bilgi verilmiştir. Kıbrıs Ağız'ndan derlenen metinler kitaba Türkiye Türkçesi ile aktarılmıştır. Mustafa Gökçeoğlu'nun masal ile ilgili diğer bir çalışması da iki cilt halinde yayımladığı "**Toplu Masallar I – II**"¹⁶dir. Çalışmanın I. cildi masalla ilgili genel bilgilerin yer aldığı "Önsöz" ve metinlerden oluşmaktadır. II. cilt ise sadece metinlerden oluşmaktadır. I. ciltte altmış iki, II. ciltte yetmiş dokuz masal metni yer almaktadır. Kıbrıs ağız özellikleri korunmayan bu derleme metinler incelenmemiştir.

Masal ile ilgili diğer bir çalışma da Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler-Masallar**"¹⁷ adlı çalışmasıdır. Çalışmada tip ve konularına göre sınıflandırılan masallar, tasnifteki gruplamaya göre kitaba alınmışlardır. Çalışmanın

¹⁴ Sakaoğlu, Saim, (1983), **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 167 s. 2.basım: Saim Sakaoğlu, (1986), **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 166 s.

¹⁵ Gökçeoğlu, Mustafa, (1997), **Bir Varmış İki Yokmuş**, Lefkoşa: Er Reklam Yayınları, 159 s.

¹⁶ Gökçeoğlu, Mustafa, (2005), **Toplu Masallar I-II**, Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları, 1. cilt 537 s. 2. cilt 543 s.

¹⁷ Yorgancıoğlu, Oğuz, (1998), **Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler-Masallar**, Mağusa, 214 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

başında masalların eğitim işlevi değerlendirilmiş, daha sonra da yüz on masal metni Kıbrıs ağız özellikleri korunarak verilmiştir. Bu çalışmanın ikinci cildi 2006'da yayınlanmıştır.¹⁸

Mahmut İslamoğlu ve Şevket Öznur'un hazırlamış olduğu "**Karşılaştırmalı Kıbrıs Türk ve Rum Masalları**"¹⁹ adlı çalışmada on altı masal metninin katalog numaraları (AaTh ve Boratav) verilmiş ve masalların epizotları tespit edildikten sonra "masalların yorumu" yapılmıştır. Ayrıca bu masalların Türkçe metinleri yanında Rumca ve İngilizce metinleri de verilmiştir.

Masallarla ilgili hazırlanan tez çalışmalarından bazıları da şunlardır:

Hüseyin Ziya, "**Girne Kazası Templos Köyü Masalları**" adlı çalışmasını 1973 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Lisans Bitirme Tezi olarak hazırlamıştır. Köyden derlenen masalların yapısal incelemesi Propp Yöntemi'ne göre yapılmıştır. Çalışma "Önsöz", "Giriş", "1. ve 2. Bölüm", "Metinler", "Masalcılar Hakkında Bilgi", "Sözlük" ve "Bibliyografya" bölümlerinden oluşmaktadır. Masallar, Kıbrıs ağız özellikleri korunarak verilmiştir.

Zehra Çırak, **Kıbrıs Türk Masalları İncelemesi** (Çukurova Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi, 1997) adlı çalışmasında yirmi beş masal metnini Stith Thompson'un Motif İndeks'ine göre incelemiştir. Çalışma "Önsöz", iki bölüm ve "Metinler"den oluşmaktadır.

Türkan Özokutan, **Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme)** (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005, 452 s.) adlı tezinde altı köy, iki kasaba toplam sekiz yerleşim yerinden derlenen kırk dokuz masal metni çeşitli yönlerden incelemiştir. Tezde incelenen masallar hiçbir değiştirme yapılmadan Kıbrıs ağız ile olduğu gibi verilmiştir.

Kıbrıs masallarıyla ilgili hazırlanan son tez çalışması ise Gönül Gökdemir'in **Kıbrıs Türk Kültüründe Masal Geleneği**, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı, 2008).

¹⁸ Yorgancıoğlu, Oğuz, (2006), **Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler, Masallar-II**, Mağusa: Arif ve Canbulat Basımevi, 208 s.

¹⁹ İslamoğlu, Mahmut ve Şevket Öznur, (2007), **Karşılaştırmalı Kıbrıs Türk ve Rum Masalları**, Lefkoşa: Gökada Yayınları, 376 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Efsaneler” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Efsanelerle ilgili olarak Mustafa Gökçeoğlu'nun “**Efsanelerimiz**”²⁰ adlı eseri örnek gösterilebilir. Eserde efsaneler hakkında kısa bir girişten sonra “Masallardaki Efsane Örgeleri (Motifleri)” tespit edilmeye çalışılmaktadır. Daha sonra da yapılan efsane tasnifinin sırasına göre metinler verilmektedir. Yazar, kitabının “Önsöz”ünde belirttiğine göre efsanelerin bir kısmını yazılı kaynaklardan almış, bir kısmını da derlemiştir. Kıbrıs Türk halk efsanelerinin toplu olarak bulunduğu bir eser olması bakımından önemlidir.

Efsanelerle ilgili belirtebileceğimiz diğer bir çalışma da Saim Sakaoğlu'nun “**Kıbrıs Efsaneleri**”²¹ adlı çalışmasıdır.

Yine Oğuz Yorgancıoğlu'nun “**Kıbrıs Türk Folkloru**”²² eserinde de yirmi efsane metnine yer verilmiştir.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Ağıtlar” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs Türk halk biliminde ağıtlar üzerine çok fazla çalışma yapılmamıştır. Ancak bununla ilgili 2006 yılında Mahmut İslamoğlu ve Şevket Öznur'un yayınlamış olduğu “**Kıbrıs Rum Halk Edebiyatında Ağıtlar, Masallar, Atışmalar (Türkler İçin Yakılan Ağıtlar)**”²³ adlı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmada, âşık yaratmaları olan ve toplumda bilinen kişiler üzerine söylenen ağıtlar yer almaktadır. Çalışmada yer alan ağıtlar hem Rum hem de Türk âşıklara aittir. Çalışmada yer alan Rumca ağıtlar, Rum halk ozanları tarafından Kıbrıs Türklerine yakılmış ağıtlardır. Çalışmanın sonunda “Rumca Yazan Halk Ozanları Listesi” yer almaktadır.

Suna Atun ve Bülent Fevzioğlu'nun hazırladığı üç ciltlik “**Kıbrıs Türk Halk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler, Belgeler, Araştırmalar**”²⁴ adlı eserde çeşitli ağıt ve destan

²⁰ Gökçeoğlu, Mustafa, (2004), **Efsanelerimiz**, Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları, 255 s.

²¹ Sakaoğlu, Saim, (1980), “Kıbrıs Efsaneleri”, **Türk Folkloru**, Temmuz 1980, s.5-8.

²² Yorgancıoğlu, Oğuz, (2000), **age.**, s.352-365.

²³ İslamoğlu, Mahmut ve Şevket Öznur, (2006), **Kıbrıs Rum Halk Edebiyatında Ağıtlar, Masallar, Atışmalar (Türkler İçin Yakılan Ağıtlar)**, Lefkoşa: Ateş Matbaacılık, 222 s.

²⁴ Atun, Suna ve Bülent Fevzioğlu, (2001-2003), **Kıbrıs Türk Halk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler, Belgeler, Araştırmalar**, Gazi Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, c.1, yıl: 2001-308 s./c.2, yıl: 2002-335 s./c.3, yıl: 2003- 430 s. kaç sayfa.

metinlerine yer verilmiştir. Bu çalışma Kıbrıs ağıtlarını ve destanlarını bir arada bulabileceğimiz önemli bir çalışmadır.

Ağıtlarla ilgili diğer bir çalışma da Ömer Faruk Yaldızkaya'nın hazırlamış olduğu "**Kıbrıs Ağıtları ile Anadolu Türkmen Ağıtları Üzerine Bir İnceleme**"²⁵ adlı bildiridir. Araştırmacıya göre, Kıbrıs ağıtları ile Anadolu ağıtları arasındaki benzerlikler hiç de şaşırtıcı değildir. Çünkü Kıbrıs Türkleri 1571'de Osmanlı İmparatorluğu tarafından Anadolu'dan adaya gönderilmiş Türklerdir. Çalışmada, birbirleriyle benzerlik taşıyan Kıbrıs ve Türkmen ağıtları örnek gösterilmektedir.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde "Destanlar" ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs Türk halk biliminde "destan" başlıklı olarak hazırlanan çalışmaların "Anonim Halk Edebiyatı"ndaki destan türüyle ilgili değil, halk şiiri ve âşık şiirindeki "destan türü"yle ilgili olduğunu görmekteyiz. Bu tür destanlar genellikle âşıklar tarafından yaratılan ve bazen halka mal olan bazen de yaratan âşıkla birlikte anılmaya devam eden yaratmalardır. Kıbrıs'ta da bu şekilde destan yaratmış ve icra etmiş hem Türk hem de Rum ozanlar bulunmaktadır. Bu Rum ozanlar özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde sadece kendi toplumlari ve insanları için değil Türk insanları ve toplumu için de eserler vermişlerdir. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz ağıtlar ve şimdi bahsedeceğimiz destanlar konusunda Türklerle ilgili yaratılmış ürünler vardır.

Destanlarla ilgili en geniş çalışmayı SAMTAY Vakfı hazırlamıştır. Hazırlanan üç ciltlik çalışmada Kıbrıs'ta âşıklar tarafından yaratılmış hemen hemen bütün destanları bulmak mümkündür. Suna Atun ve Bülent Fevzioğlu'nun hazırladığı bu üç ciltlik eser "**Kıbrıs Türk Halk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler, Belgeler, Araştırmalar**"²⁶ adını taşımaktadır. Bu üç ciltte hem Türkçe yaratılan destanlar hem de Rumcadan çeviri destanlar bulunmaktadır. Çünkü Türkler arasında yaşanan olaylar Rumların da dikkatini çekmiş ve Rum halk ozanları tarafından bunlara şiirler yazılmıştır. Eserde, metinlerin yanında destanla ilgili incelemelere ve "Kıbrıs Türk halk bilimine emek veren" kişilerin biyografilerine de yer verilmiştir.

²⁵ Yaldızkaya, Ömer Faruk, (2002), "Kıbrıs Ağıtları ile Anadolu Türkmen Ağıtları Üzerine Bir İnceleme", **DAÜ, Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı**, Cilt 4 (Halkbilim/Çeşitli Konular), G.Mağusa: DAÜ Yayınları, s.19-29.

²⁶ Atun, Suna ve Bülent Fevzioğlu, (2001-2003), **age**.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Destanlar hakkında çalışma hazırlayan diğer bir araştırmacı da Mahmut İslamoğlu'dur.

“**Eski ve Yeni Kıbrıs Destanlarından Örnekler**”²⁷ adlı yazısında araştırmacı Kıbrıs destanlarından üçüne yer verdikten sonra 1974 Mutlu Barış Harekâtı'ndan sonra yaratılan “destan”lara yer vermiştir. Burada “yeni destan”dan kasıt, harekâttan sonra halk şairlerinin kahramanlık duygularıyla yazdığı halk şiirleridir.

Destanla ilgili bir diğer çalışma da Servet Sami Dedeçay'ın “**Kıbrıslı Rum ve Türk Ozanların, Kıbrıslı Türkler Hakkında Yazdıkları Rumca Destanlar, Türküler veya Şiirler**” adlı çalışmadır.²⁸ Bu çalışmada konuyla ilgili yayınlanmış çalışmaların künyeleri verildikten sonra Rumca bir destandan örnek verilir.

Kıbrıs Türk kültüründe önemli bir yeri olan “**Hasan Bulliler Destanı**”, İngiliz sömürge yönetimi devrinde yaşamış üç kardeşin hikâyesini anlatmaktadır. Hasan Bulli ve kardeşleri İngiliz sömürge yönetimine karşı baş kaldırmış çeşitli “suçlar” işlemiş ve yakalanmamak için devamlı kaçmıştır. 1887-1896 yıllarında geçen bu olaylar ve kardeşlerin yaşam öyküsü daha sonraki yıllarda destanlaşmış ve âşıklar tarafından anlatılmıştır. “Hasan Bulliler” hakkında birçok çalışma hazırlanmıştır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

M. Ch. Kareklas tarafından, Kıbrıs'ın Baf bölgesindeki yaklaşık kırk köy dolaşarak sözlü halk anlatılarından derlenen ve tarihe ilişkilendirilen olayların bir araya toplandığı bir kitap olan “**Hasan Bullilerin Suç Faaliyetleri**”²⁹ adlı eserde, geçmişte yaşadığı bilinen üç karakterin suç faaliyetleri kronolojik olarak çalışmaya aktarılmıştır. Bu raporu hazırlayan kişi ise İngiliz sömürge yönetiminin bir komutanıdır ve bu çalışmayı sömürge yönetiminin görevlendirmesiyle hazırlamıştır.

Hasan Bullilerle ilgili diğer bir eser de O. Yorgancıoğlu'nun “**Hasanbulliler**”³⁰ adlı eseridir. Bu çalışma Hasan Bulliler Destanı ile ilgili yapılmış detaylı bir çalışma sayılabilir. Çalışmanın başında

²⁷ İslamoğlu, Mahmut, (1994), *age.*, s.94-104.

²⁸ Dedeçay, Servet Sami, (2001), “Kıbrıslı Rum ve Türk Ozanların, Kıbrıslı Türkler Hakkında Yazdıkları Rumca Destanlar, Türküler veya Şiirler”, **Kıbrıs Türk Halk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler, Belgeler, Araştırmalar**, Gazi Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, 1.cilt, s.7-18.

²⁹ M. Ch. Kareklas M.B.E, (2001), **Hasan Bulliler'in Suç Faaliyetleri**, Çev: Mehmet Demiryürek, Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları, 99 s.

³⁰ Yorgancıoğlu, Oğuz, (2005), **Bir Döneme Damgasını Vuran Hasan Bulliler**, Mağusa: Arif ve Canbulat Basımevi, 266 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Hasan Bulliler Destanı'nın kim tarafından ne zaman yazıldığı tartışılmış, daha sonra destan kahramanlarının gerçekleştirdiği olaylar, Hasan Bulliler için söylenmiş Türkçe ve Rumca anlatılara ve resimlere yer verilmiştir.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Fıkra ve Mizah” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs Türk kültüründe mizah ve fıkraların önemli bir yeri vardır. Kıbrıs'ta mizah kendini hem fıkra hem şiir hem karikatür³¹ hem de tiyatrodaki³² göstermiştir.

Fıkralara baktığımız zaman yerel fıkra tipleri yanında Nasrettin Hoca, Temel gibi Türk fıkra tiplerinin de Kıbrıs Türk fıkraları arasında yerini aldığını görmekteyiz. Şiirlerde de, özellikle “yergi” türündeki eserlerde, mizah dikkat çekmektedir. Karikatürde ise Kıbrıs Türklerinin çok yetenekli karikatürcülerinin ince mizahı, yergiyi ve çizgileri; halkı, politikayı, siyaseti ve sosyal hayatı eleştirmede kullandığı söyleyebiliriz. Modern tiyatroya baktığımız zaman da özellikle toplumun aksayan yönlerini ve siyasilerin yanlışlarını mizahî bir dille eleştiren eserler dikkat çekmektedir.

Fıkra türünde yapılan çalışmalara baktığımızda “**Kıbrıs Halk Fıkraları**”³³yla ilgili en geniş çalışmanın Mustafa Gökçeoğlu'nun çalışması olduğunu görmekteyiz. Bu çalışmanın 1. basımında 249, 2. basımında 379 fıkra metni bulunmaktadır. 1. basımda Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerinden derlenmiş çeşitli metinler bulunmaktadır. Bu metinler Türkiye Türkçesi ile verilmiştir. Ancak yer yer Kıbrıs ağzıyla yazılan kelimeler dikkat çekmektedir. Çalışmadaki fıkralar herhangi bir incelemeye tabi tutulmaz. “Önsöz” bulunmayan bu çalışmada, kısa bir giriş bulunmaktadır. Bu kısımda fıkranın tanımı yapılmakta ve Kıbrıs Türk fıkralarının genel özellikleri açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın genişletilmiş ikinci baskısına “Önsöz” kısmı ve metinler eklenmiştir.

SAMTAY Vakfı başkanı araştırmacı Suna Atun'un hazırlamış olduğu “**Kıbrıs Türk Hiciv Şiiri Antolojisi (1834-**

³¹ Çakmak, Hüseyin, (1996), **Mizahî Çizgiler ve Öyküler**, Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları, 148 s.

³² Ersoy, Yaşar, (1998), **Toplumsal ve Siyasal Olaylarla İç içe... Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi**, Peyak Kültür Yayınları, 336 s. Ayrıca bkz. Nesim, Ali, (2007), “Kıbrıs Türk Tiyatrosu”, **Suya Düşen Sancak(Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine İncelemeler)**, s.348-375.

³³ Gökçeoğlu, Mustafa, (1992), **Kıbrıs Halk Fıkraları**, Lefkoşa: Galeri Kültür-Repa Ltd. 1.basım,119 s.; Mustafa Gökçeoğlu, (1996), **Kıbrıs Halk Fıkraları**, Lefkoşa: Galeri Kültür-Repa Ltd. 2.basım 164 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

2004)³⁴ adlı eser Kıbrıs Türklerinin mizahî ve hicvî şiirlerinin yer aldığı en kapsamlı eserdir. Bu eserde geçmişten günümüze Kıbrıs'ta yayınlanmış mizahî gazete ve dergilerde yer alan çeşitli şiirler ve yine şairlerin kitaplarında yer alan mizahî ve hicvî şiirler yer almaktadır. Eser Kıbrıs Türk halkının yergi ve mizah anlayışını göstermesi bakımından önemli bir çalışmadır.

Harid Fedai'nin "**Kıbrıs Türk Yazınında Mizah ve Yergi**"³⁵ adlı eseri, mizahla ilgili önemli bir çalışmadır. Bu çalışmada, Kıbrıs Türk kültüründe geçmişten günümüze yayınlanmış mizahî dergiler, gazeteler ve kitaplar tanıtılmaktadır. Ayrıca çeşitli mizahî şiir örnekleri de verilmektedir.

Araştırmacı Harid Fedai'nin mizahla ilgili diğer bir çalışması da "**Kıbrıs Türk Halkının İlk Mizah Gazeteleri: Kokonoz ile Akbaba**"³⁶ adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada söz konusu dergilerin ilk yayınlandığı tarihten ve dergilerin genel özelliklerinden bahsedildikten sonra derginin içeriğinde yer alan konular örneklerle açıklanmaktadır.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde "Maniler" ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Geçmiş dönemlerde sosyal hayatta önemli bir yeri olan ve birçok yerde söylenen maniler, günümüzde sosyal hayattan kopmuş durumdadırlar. Yani eski dönemlerde düğünlerde, sünnetlerde, tarlalarda, bahçelerde, eğlencelerde, dönürcülüklerde söylenen ve olmazsa olmaz bir unsur olan maniler günümüzde çok fazla söylenmemektedir. Tabii ki maniler halen söylenmekte ve icra edilmektedirler. Ancak daha önceki dönemlerde "kız istemede, kına gecelerinde, düğünlerde, atışmalarda vs." mutlaka söylenen maniler, günümüzde ortamdaki kişilere bağlı olarak "kına gecelerinde, kız istemede vs." bazen söylenmekte bazen söylenmemektedir. Zaten Kıbrıs'ta eskisi gibi kına gecesi yapılmamakta ve eski tarzda düğünler tercih edilmemektedir.

³⁴ Atun, Suna, (2005), **Kıbrıs Türk Hiciv Şiiri Antolojisi**, G.Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, 512 sayfa.

³⁵ Fedai, Harid, (2005), "**Kıbrıs Türk Yazınında Mizah ve Yergi**", Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler I, G.Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, s.173-199.

³⁶ Fedai, Harid, (2002), "**Kıbrıs Türk Halkının İlk Mizah Gazeteleri: Kokonoz ile Akbaba**", **Kıbrıs Türk Kültürü, Bildiriler-I**, Ankara: Özyurt Matbaası, s.149-165.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Manilerle ilgili olarak Kıbrıs'ta çeşitli çalışmaların yapıldığını görmekteyiz. Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Maniler**"³⁷ kitabında oldukça çeşitli Kıbrıs manileri yer almaktadır. Çalışmanın "Önsöz"ünde mani türü hakkında genel bilgi verilmektedir. Derlenen bu manilerin herhangi bir incelemeye tabi tutulmaktadır.

Kıbrıs manileriyle ilgili aktarabileceğimiz ikinci çalışma da Mustafa Gökçeoğlu'nun "**Manilerimiz**"³⁸ adlı eseridir. Yazar bu çalışmasında, ilk olarak maninin tanımlarını ve mani hakkındaki genel bilgileri vermiş, daha sonra Kıbrıs Türk manilerini Türkiye ve diğer Türk topluluklarının (Balkan Türkleri: Radoviç, Ohri, Kosova, Bulgar, Romanya; Kerkük Türkleri, Avustralya'da ve İngiltere'de yaşayan Türkler) manileriyle karşılaştırmıştır.

Öcal Oğuz da Kıbrıs manilerini incelemiş ve bu konuda "**Kıbrıs Manilerindeki Kıbrıs Gerçeği**"³⁹ adlı bir makale hazırlamıştır. Yine Saim Sakaoğlu'nun da bu konuda "**Kıbrıs Manileri**"⁴⁰ adlı bir çalışma hazırladığını görmekteyiz.

Araştırmacı Erdoğan Saracoğlu'nun da Kıbrıs manileri konusunda çeşitli çalışmaları olmuştur: Çeşitli Özellikleriyle Kıbrıs Manileri, Kıbrıs'ta Köy Düğünleri ve Düğün Manileri, Kıbrıs'ta Dünürçülük ve Kına Gecesi Manileri vb.⁴¹ İlk çalışma olan "Çeşitli Özellikleriyle Kıbrıs Manileri" adlı çalışmada, araştırmacı Kıbrıs'taki mani söyleme geleneğinden bahseder ve manileri söylendikleri yerlere göre (düğün manileri, oyun manileri, ramazan manileri vs.) ayırarak örnekler verir. Daha sonra Kıbrıs manilerinin şekil özelliklerine değinir ve manilerde işlenen belli başlı konuları irdeler.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde "Ninniler" ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Ninniler çağlar geçse de çocuklara söylenmeye devam etmekte; ancak ninnileri söyleyen kişiler sosyal hayatın etkisiyle değişmektedirler. Çünkü günümüz kadını eskisi gibi evinde yaşayan ve evine kapanan bir sosyal yapıda değil; tam tersine çalışan, faaliyet gösteren, kendine de vakit ayırabilen bir yapıdadır. Bu süreç ve

³⁷ Yorgancıoğlu, Oğuz, (1996), **Maniler**, Mağusa: Temel Basımevi, 3.baskı, 99 s.

³⁸ Gökçeoğlu, Mustafa, (2002), **Manilerimiz**, Lefkoşa: KTEV Yayınları, 317 s.

³⁹ Oğuz, Öcal, (1993), "Kıbrıs Manilerindeki Kıbrıs Gerçeği", **Milli Folklor**, 3 (5), Bahar-1993.

⁴⁰ Sakaoğlu, Saim, (1981), "Kıbrıs Manileri", **Türk Folkloru**, Haziran 1981-Temmuz 1981-Ağustos 1981, s.13-16, s.15-17, s.16-19.

⁴¹ Saracoğlu, Erdoğan, (1996), **Kıbrıs Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru**, Lefkoşa: YDÜ Yayınları, 2.baskı, s. 9-52.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 4/3 Spring 2009

değişim tabii ki çok doğaldır ve gereklidir. Tabii ki tüm kadınlar bu durumda değildirler. Ancak bu şekilde hayatını sürdüren kadınların çocuklarına ya bir bakıcı bakmakta ya da nine/anneanne bakmaktadır. Böylece eskiden çocuğa çoğunlukla ninni söyleyen anne iken, bugün yoğun hayat temposu içinde, çocuğa çoğunlukla ninni söyleyen nine/anneanne, bakıcı vb. kişilerdir.

Üzerinde çok fazla çalışma yapılmamış olan “ninni” türüyle ilgili olarak Oğuz Yorgancıoğlu'nun geniş kapsamlı bir çalışması vardır. Araştırmacı, “**Kıbrıs Türk Ninnileri**”⁴² adını taşıyan bu çalışmanın girişinde anne-çocuk ilişkisine değinmektedir. Daha sonra ninnilerin değeri üzerinde durmakta ve ninni metinlerini vermektedir. Çalışmanın sonunda ise ninnilerin işlevi üzerinde durulmaktadır. Buradaki ninni metinleri ağız özellikleri korunarak verilmiştir.

Oğuz Yorgancıoğlu'nun bu konudaki diğer bir çalışması da HAS-DER Halk Bilimi Sempozyumu'nda sunulmuş “**Ninniler, İsim ve İsim Verme**”⁴³ adlı bildirisidir. Araştırmacı bu çalışmasında ilk olarak ninnilerin öneminden ve işlevinden, daha sonra da çocuklara ad verme geleneklerinden ve alışkanlıklarından bahsetmiştir.

Yine Mahmut İslamoğlu'nun “**Kıbrıs Türk Folkloru**”⁴⁴ adlı kitabında da ninnilerle ilgili çok kısa bir bölüm bulunmaktadır. Ancak bu ninnilerin sadece metinleri verilmiş, bunlarla ilgili herhangi bir inceleme yapılmamıştır.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Atasözü ve Deyimler” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Atasözü ve deyimler Kıbrıs Türk halkının günlük konuşmalarında çokça kullanılan ve dile zenginlik katan ürünlerdir.

Kıbrıs Türk atasözü ve deyimleri üzerine hazırlanmış ilk kapsamlı çalışma Mustafa Gökçeoğlu'nun hazırlamış olduğu “**Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü**”⁴⁵dür. Çalışmada, derleme metinlerin verilmesinin yanında bu ürünler açıklanmış ve incelenmiştir. Eserde Anadolu ve Rum kültürüyle ilgili yapılan karşılaştırmalar dikkat çekicidir.

⁴² Yorgancıoğlu, Oğuz, (2006), **Kıbrıs Türk Ninnileri**, Mağusa: Arif-Canbulat Basımevi, 167 s.

⁴³ Yorgancıoğlu, Oğuz, (1986), “Ninniler, İsim ve İsim Verme”, **HAS-DER Halkbilim Sempozyumu Bildirileri Kitabı I**, KKTC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.281-290.

⁴⁴ İslamoğlu, Mahmut, (1969), *age.*, 65-68.

⁴⁵ Gökçeoğlu, Mustafa, (1997), **Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları, 3.basım, 428 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Mustafa Gökçeoğlu'nun atasözü ve deyimler hakkındaki diğer çalışması da "**Kıbrıs ve Türkiye Atasözleri ve Deyimlerini Karşılaştırma**"⁴⁶ adlı eseridir. Bu çalışmada araştırmacı ilk olarak Kıbrıs ağızıyla ilgili değerlendirmeler yapmakta, ardından Kıbrıs Türk atasözü ve deyimlerini Anadolu'dakilerle de karşılaştırarak değerlendirmekte ve örnek metinler vermektedir.

Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Folkloru**"⁴⁷ kitabında da atasözü ve deyimlere yer verilmektedir. Ancak bunlar herhangi bir incelemeye tabi tutulmamakta, alfabetik olarak sıralanmaktadır.

Yine Mahmut İslamoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Folkloru**"⁴⁸ eserinde de atasözü metinlerine yer verilmekte olduğunu görmekteyiz.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde "Bilmeceler" ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs'taki bilmece çalışmaları daha çok "metinleri" içermektedir. Ancak Mustafa Gökçeoğlu'nun çalışması bilmeceleri çeşitli yönlerden ele alan önemli bir eserdir.

Mustafa Gökçeoğlu'nun "**Bilmecelerimiz**"⁴⁹ adlı çalışması bilmece, muamma ve lugaz metinlerini içermektedir. Bunun yanında bilmeceler yapıları, konuları vb. bakımlardan incelenmiş, Türkiye ve Kıbrıs bilmecelerinin farkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu eser, Kıbrıs Türk bilmecelerinin (676 bilmece metni) tek ve toplu bir kaynakta incelemeleriyle birlikte verilmesi yönüyle önemlidir.

Kıbrıs Türk bilmeceleri ile ilgili Saim Sakaoğlu'nun "**Kıbrıs Bilmeceleri**"⁵⁰ adlı çalışması bulunmaktadır. Ayrıca Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Folkloru**"⁵¹ eserinde bilmecelerle ilgili bölümde çeşitli bilmece metinlerinin incelemeye tabi tutulmadan verildiği söylenebilir.

⁴⁶ Gökçeoğlu, Mustafa, (2000), "Kıbrıs ve Türkiye Atasözleri ve Deyimlerini Karşılaştırma", **Bildiriler, Panel Notları**, Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları, s.35-57.

⁴⁷ Yorgancıoğlu, Oğuz, (2000), *age.*, s.443-461.

⁴⁸ İslamoğlu, Mahmut, (1969), *age.*, s.186-192.

⁴⁹ Gökçeoğlu, Mustafa, (2007), **Bilmecelerimiz**, Lefkoşa: Eğitim Vakfı Yayınları, 232 s.

⁵⁰ Saim, Sakaoğlu, (1981), "Kıbrıs Bilmeceleri", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Haziran 1981, s.122-148.

⁵¹ Yorgancıoğlu, Oğuz, (2000), *age.*, s.441-443.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Tekerlemeler” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs Türk tekerlemeleri hakkında Kıbrıslı Türk araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar yanında Türkiyeli araştırmacılarca da yapılan çalışmalar dikkat çekicidir.

Tekerlemeler alanında Kıbrıslı araştırmacı Mustafa Gökçeoğlu'nun **“Hikâyelerimiz Tekerlemelerimiz”**⁵² adlı eseri örnek gösterilebilir. Bu çalışmanın hikâyelerimiz bölümünde halk hikâyelerine yer verilirken, tekerlemelerimiz bölümünde de Kıbrıs'tan derlenmiş çeşitli tekerleme metinlerine yer verilmektedir. Tekerleme metinleri verilirken “masal tekerlemeleri”, “sayışmaca tekerlemeleri” vb. sınıflara ayrılıp verilmektedir.

Tekerlemeler konusunda Mehmet Yardımcı'nın **“Kıbrıs ve Diğer Türk Ülkelerinde Ortak Ninni ve Tekerlemeler”**⁵³ adlı çalışması da burada belirtilebilir. *Mehmet Yardımcı'ya göre* “Ninniler ve tekerlemeler, bütün Türk yurtlarında gerek biçim gerekse içerik açısından büyük bir benzerlik göstermektedirler.”. Araştırmacı bunu gösterebilmek için ilk olarak “ninni” teriminin Türk dünyası halk edebiyatlarındaki karılığını ve **Türk dünyasındaki ninnilerin biçimsel ve içeriksel benzerliklerini göstermektedir. Daha sonra da Türk dünyasındaki tekerleme örneklerine yer vermektedir.**

Ali Duymaz, Kıbrıs tekerlemeleri ile ilgili **“Kıbrıs Türk Tekerlemelerinin Türk Dünyası Tekerlemeleri ile Yapı ve Anlam Bakımından Karşılaştırılması”**⁵⁴ adlı çalışmasında Kıbrıs Türk tekerlemelerini beş başlıkta incelemekte ve her başlığın altında ilgili tekerleme metinlerini vermektedir. Çalışmasında “Kıbrıs Türk tekerlemeleri; şekil, muhteva, yapı bakımından özellikle Türkiye, Balkanlar ve Gagauzlar gibi yakın coğrafyalardaki, sonra ise tüm Türk dünyasındaki tekerlemelerle benzerlikler göstermektedir.” demektedir⁵⁵.

⁵² Gökçeoğlu, Mustafa, (1999), **Hikâyelerimiz Tekerlemelerimiz**, Lefkoşa: Mez- Koop. Yayınları, 230 s.

⁵³ Yardımcı, Mehmet, (1998), “Kıbrıs ve Diğer Türk Ülkelerinde Ortak Ninni ve Tekerlemeler”, **DAÜ II. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi** (24-27 Kasım 1998) Bildiri Kitabı, Halk bilimi/Çeşitli Konular, C. IV, Gazimağusa: DAÜ Yayınları, s.177-196.

⁵⁴ Duymaz, Ali, (1998), “Kıbrıs Türk Tekerlemelerinin Türk Dünyası Tekerlemeleri ile Yapı ve Anlam Bakımından Karşılaştırılması”, **DAÜ II. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi** (24-27 Kasım 1998) **Bildiri Kitabı, Halk bilimi/Çeşitli Konular**, C. IV, Gazimağusa: DAÜ Yayınları, s.165-175.

⁵⁵ Duymaz, Ali, (1998), *age.* s.174.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Halk Oyunları” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs Türk kültüründe halk oyunlarının önemli bir yeri vardır. Kurulan çeşitli kulüplerin, belediyelerin, okul öğrencilerinin... en önemli sosyal faaliyetleri arasında halk oyunları vardır.

Kıbrıs Türk halk oyunları ile ilgili bazı ilkler ise şunlardır: Kıbrıs Türkleri arasında “İlk kez ‘Millî Zeybek Oyunu’ adıyla bir oyun, sahne gösterisi olarak 9 Eylül 1944 tarihinde Lefke’de Vasıf Palas Sineması’nda, ‘İzmir’e Giderken’ isimli piyesin oynandığı gece, piyes sonrasında oynandı. Eldeki bilgilere göre bu, Kıbrıslı Türkler tarafından sahnede oynanan ilk halk oyunudur. Kıbrıslı Türkler tarafından düzenlenen ilk halk oyunları festivali ise ‘Millî Oyunlar Festivali’ adıyla 23 Nisan 1959’da Zafer Sineması’nda düzenlenen festivaldir. Kıbrıs’ta halk oyunları konusunda yayınlanan ilk Türkçe kitap ise Mümtaz Cönger’in 1960 yılında hazırladığı 58 sayfalık “**Türk Milli Oyunlarından Örnekler**” adlı çalışmadır. Halk oyunları konusunda ilk Türkçe makale ise Türkiye’den adaya öğretmen olarak gelen Kemal Gündüz’ün hazırladığı “**Türk Halk Oyunları**” adlı makaledir. Bu makale Beşparmak Sanat Düşünce Dergisi’nde yayınlanmıştır (Haziran 1959). Bu makalede, Kıbrıs Türk köylerinde o dönemde icra edilen halk oyunları özet bir şekilde anlatılmaktadır.”⁵⁶ Çalışmanın, o dönem oynanan halk oyunları hakkında özet de olsa bilgiler içermesi çok önemlidir. Çalışmada halk oyunları hakkında tam olmayan bilgiler verilse de bugünün halk oyunları ile geçmişteki halk oyunlarını karşılaştırmada ve yaşanan değişimi göstermede yardımcı olması bakımından çok önemlidir.

Kıbrıs’taki halk oyunlarının gelişmesinde, aşağıda da bahsedeceğimiz, HASDER Vakfının önemli bir yeri vardır. Bu vakıf bugüne kadar çok sayıda genç/çocuk Kıbrıslı Türk’e halk oyunlarını öğretmiştir. Bunun yanında okullarda, kurulan kulüplerde veya belediyelerde de halk oyunları eğitimleri verilmekte ve burada oluşturulan topluluklar gösteriler yapmaktadırlar. Kıbrıs’taki okullara halk oyunları çalışmaları 1950’lerden sonra girmeye başlamıştır. Bu tarihten sonra Türkiye’den gelen öğretmenlerin de çabalarıyla Türkiye’de icra edilen halkoyunları Kıbrıslı Türk gençlere ve çocuklara öğretilmeye başlanmıştır. Daha sonra 1973 yılında ilk kez yurt dışı bir festivale (I. İzmir Uluslararası Akdeniz Festivali) katılan halk oyunları ekibi, oynadığı Antep yöresi oyunları ile büyük ilgi

⁵⁶ Kanol, Kani, (2006), **Kıbrıs Halk Danslarının Yakın Geçmişi**, Lefkoşa: HASDER Yayınları, s.19, 23, 30, 31.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

görmüştür. Bu festival dönüşü Kıbrıs Türk halk oyunlarını derleme ve araştırma faaliyetlerine başlanmıştır. Bir sonraki yıl (1974) aynı festivale (II. İzmir Uluslararası Akdeniz Festivali) yerel oyunları ile katılan Kıbrıslı Türkler burada başarı sağlamışlardır.⁵⁷ Bu iki festivalin öncesinde ise 9 Nisan 1973'te Zafer Sineması'ndaki "Folklor Gecesi"nde Kıbrıs'a özgü halk oyunlarının (Karşılamlar, Orak, Bıçak oyunları) ilk kez sahnelendiğini görmekteyiz.⁵⁸ Bu yüzden 1973-1974 yılları Kıbrıs Türk yerel halk oyunlarının sahnelenmesinin ilk yıllarıdır.

Kıbrıs Türk halk oyunları ile ilgili önemli çalışmalardan biri Erbil Çinkayalar'ın hazırlamış olduğu "**Kıbrıs Türk Halk Oyunları**"⁵⁹ adlı çalışmadır. Bu çalışmanın ilk kısmında Türkiye'deki oyunlarla olan benzerlikler, halk oyunlarının kökeni, Türklere Rumlara geçen oyunlar vb. kısımlar bulunmaktadır. Daha sonra Kıbrıs Türk halk oyunlarının türleri, oyunların sahnelenmesi, giyilen kıyafetler, kullanılan çalgılar hakkında bilgiler verilmiş; oyunlarda çalınan şarkıların notaları verilmiştir.

Halk oyunları ile ilgili son yayınlanan önemli çalışmalardan biri de Halkbilimi Dergisinin (KKTC) sahibi ve yazı işleri sorumlusu Kani Kanol'un hazırlamış olduğu "**Kıbrıs Halkdancerlarının Yakın Geçmişi**"⁶⁰ adlı eserdir. Araştırmacı çalışmanın "Giriş Bölümü"nde halk oyunlarının oluşumunu ve gelişimini değerlendirmektedir. "Birinci Bölüm"de bu alanda Kıbrıs'ta yaşanan ilkleri belirtmekte, "İkinci Bölüm"de icra edilen halk oyunlarını ve oyunlarda kullanılan müzikleri ve müzik aletlerini incelemekte, çalışmanın sonunda ise müziklerin notalarını vermektedir. "Sonuç Yerine" kısmında günümüzde Kıbrıs'ta halk oyunları alanında yaşanan değişmeye, bozulmaya ve yozlaşmaya değinerek bu alandaki sorunlarla ilgili görüşlerini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada genel olarak 1940'lı yıllardan itibaren Kıbrıs'ta halk oyunları alanındaki tüm faaliyetler belgeleriyle okuyucuya sunulmaktadır.

Kıbrıs Rum toplumu Kıbrıs Türklerinin bazı halk oyunlarını kendilerinin halk oyunları gibi göstermeye çalışmakta ve bunları sahiplenmektedirler. Bu yüzden Kıbrıs Türklerince icra edilen halk oyunlarının kendi kültürlerine ait olduğunu göstermesi bakımından bu çalışmalar önemlidir.

⁵⁷ Çinkayalar, Erbil, (1990), **Kıbrıs Türk Halk Oyunları**, KKTC MEKB Yayınları, s2-4.

⁵⁸ Kanol, Kani, (2006), **age.**, s.36.

⁵⁹ Çinkayalar, Erbil, (1990), **age.**, 126 s.

⁶⁰ Kanol, Kani, (2006), **age.**, 143 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Halk Müziği” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs türküleri ve halk oyunları Kıbrıs Türk halkının eğlence kaynaklarından biri olmuş ve düğün, sünnet, kına gecesi gibi uygulamalarda icra edilmişlerdir. Kıbrıs Türk halkı arasında söylenen ve Kıbrıs halkının ortak malı kabul edilen türküler arasında “Al Yemeni Mor Yemeni”, “Fisliken (Fesleğen)”, “Portakal Atışalım”, “Dillirga”, “Köprüden Geçemedim”, “Münüsem”, “Kebapçılarn Şişi” gibi şarkı/türküler vardır.

Kıbrıs Türk halk müziği hakkında hazırlanan önemli çalışmalardan biri Mahmut İslamoğlu ile Taner Yılmaz’ın hazırladığı “**Kıbrıs Oyun Türküleri ve Oyun Havaları**”⁶¹ adlı eseridir. Bu eserde Kıbrıs Türklerinden derlenmiş çeşitli türkü ve oyun havaları bulunmaktadır. Çalışmanın hazırlanmasındaki en önemli sebeplerden biri anonim Kıbrıs Türk müziğine ait ürünlerin Rumların ürünleriymiş gibi gösterilmesidir. Çalışmanın ilk kısmında sözlü kültürden derlenen metinler verilmiş, ikinci kısımda ise bu derlenen metinlerin notaları çıkarılıp verilmiştir.

Fatih Dölek ve İlker Dölek tarafından hazırlanan “**Kıbrıs Türk Halk Müziği**”⁶² adlı çalışma bu konuda yayınlanmış önemli çalışmalardan biridir. Bu çalışmada “Kıbrıs’ta Kullanılan Halk Çalgıları”, “Kıbrıs Türk Halk Oyunları”nın tanıtımı ve oyun müziklerinin notaları gibi kısımlar bulunmaktadır.

Oğuz Yorgancıoğlu’nun “**Kıbrıs Türk Folkloru**”⁶³ eserinde yirmi iki türkü metnine yer verilmiştir. Bu türküler arasında; “Dolama Dolamayı”, “Çıkdım Beşbarmak Dağına”, “Hanaylar Yabdırdım”, “Leymosun Türküsü”, “Kına Gecesi Türküsü” vb. türküler vardır.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Çocuk Oyunları” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs’ta çocuk oyunları oldukça zenginlik arz etmektedir. Kıbrıs’taki çocuk oyunları çeşitli araç-gereç ve eşyalarla (sopa, bilye, uçurtma, ip, topaç, tahtadan tüfek, kola kapakları, top ve daha başka oyuncaklar) oynanabildiği gibi çocukların araç-gereçsiz ve eşyasız oynayabildiği oyunlar da vardır. Geçmişte daha basit araç-gereçlerle

⁶¹ Taner, Yılmaz ve Mahmut İslamoğlu, (1979), **Kıbrıs Türküleri ve Oyun Havaları**, Lefkoşa: Yarın Ofset Tesisleri, 109 s.

⁶² Dölek, Fatih ve İlker Dölek, (1992), **Kıbrıs Türk Halk Müziği**, Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1.basım, 109 s.

⁶³ Yorgancıoğlu, Oğuz, (2000), **age.**, s.401-406.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

ve oyuncaklarla oynanan çocuk oyunları, günümüzde daha karmaşık, daha farklı oyuncaklarla oynanmaktadır. Günümüzde, basit oyuncaklar yanında, elektronik olan ve daha renkli, daha ilginç olan oyuncaklar da üretilmektedir. Bunun yanında bilgisayarların da günümüz çocuklarının oyun dünyasında yerini aldığını bilmekteyiz. Bugün özellikle şehirlerde, çocuklar evlere kapanmakta saatlerini bilgisayar başında harcayabilmektedirler. Bu durum çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir (sağlıksızlık/şişmanlık, hareketsizlik, sosyalleşememe vb.). Çocukların arkadaşlarıyla ev dışında oynayabildiği oyunların çocuğun gelişimine çok yönlü ve olumlu bir katkısı olduğu bilinmektedir.

Kıbrıs'ta aşırı bir şehirleşmenin olmaması çocuk oyunlarının büyük çoğunluğunun yaşayabilmesine ve sürdürülebilmesine imkân sağlamaktadır. Ancak bilgisayar ve bilgisayar oyunlarının Kıbrıs çocuk oyunlarının da yavaş yavaş unutulmasına yol açtığını söyleyebiliriz. Geçmişte ve günümüzde oynanan çocuk oyunlarının toplandığı çalışmalardan bazıları şunlardır:

Mahmut İslamoğlu'nun "**Kıbrıs Çocuk Oyunları**"⁶⁴ adlı eseri Kıbrıs'ta çocuk oyunları ile ilgili yapılmış sayılı çalışmalardan biridir. Yazar bu çalışmada Kıbrıs'ta oynanan çocuk oyunları hakkında detaylı bilgi vermiş ve oyunlarda söylenen tekerleme ve manileri Kıbrıs ağzı ile vermiştir.

Çocuk oyunları ile ilgili diğer bir çalışma da Oğuz Yorgancıoğlu'nun "**Kıbrıs Türk Çocuk Oyunları**"⁶⁵ adlı eseridir. Bu eserde Kıbrıs'ta oynanan çeşitli oyunlar hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmanın girişinde ise oyun hakkında genel bilgi verilmiş, oyunun işlevleri sıralanmıştır. Ayrıca televizyon ve bilgisayarın etkileri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmanın diğer bir dikkat çekici özelliği ise oyunların giriş, gelişme ve bitiş bölümlerinin yapısal olarak incelenmiş olmasıdır.

Çocuk oyunları ile ilgili olarak, TRT GAP Televizyonunda, KKTC Çocuk Oyunları ve İçel Çocuk Oyunları'nı hazırlayan ve bu programların danışmanlığını yapan Fahrettin Alişar'ın hazırladığı "**KKTC'de Oynanan Çocuk Oyunları**"⁶⁶ makalesi de örnek gösterilebilir.

⁶⁴ İslamoğlu, Mahmut, (1979), **Kıbrıs Çocuk Oyunları**, Lefkoşa: Yarın Ofset Tesisleri, 1.basım, 43 s.

⁶⁵ Yorgancıoğlu, Oğuz, (1997), **Kıbrıs Türk Çocuk Oyunları**, Lefkoşa: Adam Yayınları, 233 s.

⁶⁶ Alişar, Fahrettin, (1993), "**KKTC'de Oynanan Çocuk Oyunları**", İçel Kültürü Dergisi, 7 (26), Mart 1993, s.22-24.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Geleneksel Halk Tiyatrosu (Karagöz, Meddahlık, Orta Oyunu)” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Kıbrıs Türk seyirlik oyunları Anadolu’daki seyirlik oyunları ile aynı kökten beslenen ve aynı yapıda olan oyunlardır. Ancak her folklor ürünü olduğu gibi burada da sosyal ve coğrafi çevrenin etkisiyle değişimler olmuştur. Adanın sosyal şartları ve coğrafyasına ait unsurların bu oyunlarda yerini aldığı ve yeni yapı, içerik ve şekiller oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Bu alanda en önemli çalışmalar, değerli araştırmacı Mehmet Ertuğ tarafından yapılmıştır. Kendisi de bir Karagöz oynatıcısı olan Mehmet Ertuğ’un “**Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu**”⁶⁷ adlı eseri Kıbrıs Türkleri arasında Türk seyirlik oyunlarının icra edildiğini gösteren önemli bir çalışmadır. Çalışmanın giriş kısmında seyirlik oyunlarının Kıbrıs’a nasıl geldiği, oyunların içeriği, nerelerde nasıl oynatıldığı gibi bilgiler yer almaktadır. Daha sonra Kıbrıs’ta görülen son Karagözcüler, meddahlık ve ortaoyunu hakkında bilgi vermektedir. Yazarın, “Rum gölge oyunu sanatçıları bu oyunu Türklerden almışlar, genellikle Türk sanatçıları taklit etmişlerdir.” değerlendirmesi de bu geleneğin Türklerden Rumlara geçtiğini belirtmesi bakımından önemlidir.

Mehmet Ertuğ’un bu konudaki bir başka çalışması da “**Kıbrıs Türk Gölge Oyunu**”⁶⁸ adlı eseridir.

A. Esat Bozyiğit’in “**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Karagöz Sanatı Üzerine**”⁶⁹ adlı eseri de seyirlik oyunları ile ilgili diğer bir çalışmadır.

Kıbrıs Türk Halk Biliminde “Doğum, Evlenme, Ölüm ve İnançlar” ile İlgili Yapılan Çalışmalar:

Anadolu’da olduğu gibi Kıbrıs Türklerinde de gerek doğum gerek evlenme gerekse ölüm zamanlarında uygulanan bazı uygulamalar bulunmaktadır. Ayrıca bu uygulamaların yanında halkın çok çeşitli inançları ve gelenekleri de bulunmaktadır.

⁶⁷ Ertuğ, Mehmet, (1993), **Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu**, KKTC MEKB Yayınları, 93 s.

⁶⁸ Ertuğ, Mehmet, (1986), “Kıbrıs Türk Gölge Oyunu”, **HAS-DER IV. Halkbilim Sempozyumu (7 Mart 1986-Lefkoşa) Bildiri Kitabı**, KKTC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.313-323.

⁶⁹ Bozyiğit, A. Esat, (1994), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Karagöz Sanatı Üzerine”, **Anayurttan Atayurda Türk Dünyası**, 2(6), Haziran-1994, s.33-39.

Kıbrıs Türk halk biliminde hayatın geçiş dönemleriyle ilgili önemli çalışmalardan biri Hüray Mear'ın hazırladığı "**Kıbrıs Türk Toplumunda Doğum, Evlenme ve Ölüm ile İlgili Âdet ve İnanışlar**"⁷⁰ adlı çalışmadır. Çalışmanın başında gelenek, görenek, âdet, töre vb. kavramlar üzerinde durulur. Daha sonra da sırasıyla doğum (doğum öncesi, sırası, sonrası), okula başlama, askerlik, kına gecesi, evlenme (kız isteme, düşün vs.) ve ölüm üzerine çeşitli uygulamalar ve inanmalar aktarılmaktadır.

Ölüm konusuyla ilgili Kıbrıs'ta yapılmış en geniş kapsamlı çalışma Tuncer Bağışkan'ın hazırlamış olduğu "**Kıbrıs Türk Halk Biliminde Ölüm**"⁷¹ adlı çalışmadır. Bu çalışmada ölüm dört bölümde incelenmektedir: Ölüm öncesi, ölüm sırası, ölüm sonrası ve ölümlerle ilgili sözlü/yazılı edebiyat (Dua-beddua, atasözü, mani, ağıt vs.). Bu dört kısımda ölümlerle ilgili uygulamalar ve inançlar yer almaktadır. Ayrıca çalışmada, Kıbrıs'taki eski/tarihî mezarlıkların (Lefkoşa, Girne, Mağusa, Lefke, Larnaka, Limasol, Baf) isimlerinin ve açıklamasının yer alması da önemlidir.

Ölüm konusuyla ilgili diğer bir çalışma da İlder Veziroğlu'nun "**Kıbrıs'ta Ölümle İlgili Gelenekler**"⁷² adlı makalesidir.

Tuncer Bağışkan'ın "**Karşılaştırma Yöntemiyle Kıbrıslı Türk ve Rumlarda Ortak İnanç ve Uygulamalar**"⁷³ adlı eserinde ise Türklerin ve Rumların ortak olan inanç ve uygulamalarına örnekler göstermektedir. Çalışmada, öne sürülen Türkler ve Rumlar arasındaki inanç ve uygulama benzerlikleri dikkat çekicidir.

Bütün bu ferdî çalışmaların yanında Kıbrıs Türk kültürüne, halk bilimine, edebiyatına ve tarihine katkıda bulunan çeşitli kuruluşların da burada belirtilmesi gerekmektedir. Bu kuruluşlardan ilki bugün HASDER Vakfı adını taşıyan ve Kıbrıs Türk kültürüne büyük hizmetleri geçmiş olan kuruluştur.

1977'de ilk olarak bir "örgüt" şeklinde kurulan HAS-DER (Halk Sanatları Derneği), 2001 yılında yine **HASDER** adıyla vakıf

⁷⁰ Mear, Hüray, (1992), **Kıbrıs Türk Toplumunda Doğum, Evlenme ve Ölüm ile İlgili Âdet ve İnanışlar**, KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 103 s.

⁷¹ Bağışkan, Tuncer, (1997), **Kıbrıs Türk Halkbiliminde Ölüm**, KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, 422 s.

⁷² Veziroğlu, İlder, (1976), "Kıbrıs'ta Ölümle İlgili İnanmalar", **Türk Folklor Araştırmaları**, 17(326), Eylül-1976.

⁷³ Bağışkan, Tuncer, (1997), "Karşılaştırma Yöntemiyle Kıbrıslı Türk ve Rumlarda Ortak İnanç ve Uygulamaları", **HAS-DER Halkbilimi Sempozyumları Bildiri Kitabı II**, KKTC Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, s.33-111.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

şeklini almıştır. **Halk Sanatları Vakfı** Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarına önemli hizmetler yapmış bir kuruluş olarak “**Halkbilimi**” adında bir de süreli yayın çıkarmaktadır. Halk Bilimi Dergisi’nin sahibi ve yazı işleri sorumlusu Kani Kanol’dur. Dergi bugün de çıkmaktadır. Maddî-manevî kültür değerleri, halk anlatıları, halk bilimiyle ilgili teorik yazılar vb. konular derginin içeriğinde yer almaktadır. Vakıf vizyonunu şu şekilde açıklamaktadır: “Dünya’da gelişen ve güçlenen sivil toplum hareketine paralel olarak, Kıbrıs’ta kültür-sanat, folklor, el sanatları, çevre, vatandaşlık ve tüketici hakları konularında eğitim veren, çalışma ve etkinlikler organize eden; toplumsal sorumluluğunun bilincinde ırk, din, kültür ve cins ayrımını reddeden, gönüllülük ve profesyonellik prensiplerine eşit şekilde sahip çıkan çağdaş, ilerici ve demokratik bir kurum olmak.”⁷⁴

Kıbrıs Türk kültürüne ve halk bilimine katkıda bulunan diğer bir kuruluş ise KKTC Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren “**Kıbrıs Araştırmaları Merkezi**”dir. 1995 yılında DAÜ bünyesine kurulan bu merkez halk bilimi, edebiyat, tarih, antropoloji, arkeoloji, ekonomi vb. çok çeşitli alanlarda Kıbrıs bilim ve kültürüne katkılarda bulunmuştur. Kıbrıslı yazar İsmail Bozkurt’un kuruma başkanlık yaptığı dönemde özellikle edebiyat ve halk bilimi alanında Kıbrıs Türk kültürüne önemli katkılar yapılmıştır. Kurulduğu tarihten itibaren altı uluslar arası kongre, altı bilgi şöleni (sempozyum) ve çeşitli etkinlikler düzenleyen kurum bu bilgi şöleni ve kongre bildirimlerini de kitaplaştırmıştır. Kurum ayrıca 1995’ten bu yana **Kıbrıs Araştırmaları Dergisi** adlı süreli bir yayını da çıkarmaktadır. Merkez temel amacını şöyle açıklamaktadır: “Genel olarak Kıbrıs, özel olarak Kıbrıs Türk tarihi, arkeolojisi, coğrafyası, edebiyatı, sanatı, doğası, folkloru, hukuku, siyaset bilimi, ekonomisi, maliyesi, turizmi, sporu ile Kıbrıs’a ilişkin diğer konularda araştırmalar yapmak, bu araştırmaları desteklemek... vs.”⁷⁵

Yine Kıbrıs Türk kültürüne, tarihine, edebiyatına ve halk bilimine büyük katkıları bulunan diğer bir kurum da **SAMTAY Vakfı**’dır. 21 Ocak 2001 yılında kurulan “**Suna ve Ata Atun, Mağusa Tarihini Araştırma ve Yazın Vakfı**” sadece Kıbrıs’ın Mağusa şehrini değil, tüm Kıbrıs’ı kapsayan çalışmalar yapmıştır. Vakıf, 2001 yılından bu yana kısa bir süre içerisinde 35 kitap yayınlamıştır. Bu kitaplar Kıbrıs edebiyatı, tarihi, kültürü, halk edebiyatı ve halk bilimi vs. ilgili çalışmalardır. Vakfın Kıbrıs “genelindeki” amaçları arasında: “Genelde Kıbrıs, özeldde Gazimağusa kültür-sanat ve tarihinin tanınması ve tanıtılmasında genç nesillerin

⁷⁴ <http://www.hasder.com>

⁷⁵ <http://www.emu.edu.tr/daukam/>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

bilinçlendirilmesini ve bu yönde ortaya konulacak çalışmalara katılımcı olmalarını özendirmek.”⁷⁶ sayılabilir. Vakfın yayınlarına baktığımız zaman, bu yayınların bütün Kıbrıs Türk insanlarını ilgilendiren ve Kıbrıs Türk kültürüne, edebiyatına, tarihine ve halk bilimine katkılar sağlayan değerli ve önemli kaynak çalışmalar olduğunu görmekteyiz.

Kıbrıs Türk kültürüne, edebiyatına ve halk bilimine büyük katkılar sağlayan diğer bir kuruluş ise İsmail Bozkurt’un başkanlığını yaptığı **KIBATEK** (Kıbrıs-Balkanlar-Avrasya Türk Edebiyatları Vakfı)’tir. KIBATEK’in ilk ortaya çıkışı 1998 yılıdır. Daha sonra 27 Mart 2001’de KIBATEK Vakfı, otuz dört kurucu üye ile tüzel kişilik kazanmıştır.⁷⁷ Ayrıca KIBATEK Vakfı’na paralel olarak, merkezi Ankara’da olmak üzere Türkiye’de dernek statüsünde Kıbrıs-Balkanlar-Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu, Metin Turan başkanlığında kurulmuştur. Şu anda yirmi üç ülkede KIBATEK temsilcilikleri bulunmaktadır. KIBATEK bugüne kadar on beş uluslararası nitelikli sempozyum ve çeşitli etkinlikler düzenlemiş, bu sempozyumlarda sunulan bildiriler kitaplaştırılmıştır. Vakfın **Turnalar Dergisi** adında bir de süreli yayını vardır. Özellikle sempozyumlarda sunulan halk bilimi konulu bildiriler Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarına önemli katkılar sağlamaktadır.

Bizim burada üzerinde durduğumuz gerek ferdî gerekse kurumsal düzeydeki çalışmalar, geçmişten günümüze Kıbrıs ile ilgili yapılan tüm çalışmaları kapsamamakla birlikte halk bilimi alanındaki birçok önemli çalışmayı kapsamaktadır. Gözden kaçırdığımız veya üzerinde durmadığımız çalışmalar olabilir; ancak bizim tanıtmaya ve değerlendirmeye çalıştığımız bu çalışmalar Kıbrıs Türk halk biliminin genel görünümünü ve durumunu belirleyip değerlendirebilmede yeterli alt yapıyı sağlayabileceğini düşünüyoruz.

Yukarıda görüldüğü gibi Kıbrıs Türk halk biliminde hemen her konuyla ilgili, az veya çok, eksik veya tamam, çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar ilk başta da belirttiğimiz gibi 1950 öncesinden başlamış; ancak 1950 sonrasında yoğunlaşmıştır. Kıbrıs Türk halk biliminde gerek yurtdışında gerekse yurtiçinde yapılan çalışmalara baktığımızda “derleme metinleri yayınlama” ağırlıklı bir çalışma tarzının benimsendiğini görmekteyiz. Bu durum özellikle kitap niteliği taşıyan çalışmalarda böyledir. Ancak makale, bildiri ve tezlerde durum daha farklıdır. Hazırlanan makale ve bildirilerde, metinlerin yanı sıra incelemeler de mevcuttur. Yine Türkiye

⁷⁶ <http://www.samtay.com/>

⁷⁷ <http://www.kibatek.net/>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

üniversitelerinde hazırlanan tez çalışmalarında da incelemeler ön planda tutulmaktadır. Halk bilimi çalışmalarında ilk dönemde sadece metinleri vermek yeterli görülürken, son dönemlerde metinleri incelemenin gerekliliği de anlaşılmıştır. Edebiyat ve halk bilimi alanında eğitim gören araştırmacıların da etkisiyle derleme-inceleme veya sadece inceleme çalışmaları gittikçe artmaktadır.

Kıbrıs'ta "halk bilimi" ve "folklor" terimlerinin kullanımına baktığımızda ise bazı yanlış kullanımların halen sürdürüldüğünü görmekteyiz. Bu yapılan yanlış bilim adamı veya araştırmacılar tarafından değil daha çok bu bilim dalına ilgili olmayan kişilerce yapılmaktadır. Yapılan yanlış "folklor" teriminin "halk dansları/halk oyunları" manasında kullanılmasıdır. Ancak dediğimiz gibi, bu bilim alanına ilgili olan kişiler tabii ki "folklor" terimini "halk bilimi" manasında kullanmaktadırlar. Yine Kıbrıs'ta "halk bilimi" ve "halk bilgisi" kelimelerinin yazımında yanlışlıklara rastlamak mümkündür. Bilindiği gibi bu terimler, Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzunda ayrı yazılmaktadır. Ancak yanlış bir kullanımla bunları bitişik şekilde yazan (ör: halkbilimi, halkbilgisi) araştırmacılar bulunmaktadır. "Halk" teriminin kullanımında da yanlışlıklar devam etmektedir. Halk bilimi bilim dalında "halk" teriminin tanımı değişmiş ve yeni baştan bir "halk"⁷⁸ tanımlaması yapılmıştır. Kıbrıs'ta "halk" terimini 19. yüzyıldaki eski anlamıyla kullanan araştırmacıların bulunduğunu söyleyebiliriz.

Derleme metinlerin verilme şeklinde yapılan yanlışlığın düzeltilmesi de Kıbrıs Türk halk biliminin gelişmesini sağlayacaktır. Çünkü derleme metinler eserlere aktarılırken genellikle metinlerin "ağız özellikleri" korunmamakta, bu da ürünlerin gerçek şeklini bozup değerini azaltmaktadır. Bir halk bilimi "verimi" ancak sosyal ortamdaki orijinalliği ve ağız özellikleri korunduğu ölçüde değerli ve bilimseldir. Metin, derlendiği sıradaki tüm özellikleriyle (ağız, dile ait çeşitli kullanımlar, arasözler vs.) yazıya geçirilmedir. Aksi takdirde metinlere yapılacak bir müdahale "bilimsel çalışma disiplini"nden kopmaya neden olacaktır.

Değerlendirilmesi gereken diğer bir nokta da kullanılan "inceleme yöntemleri"dir. Kıbrıslı Türk araştırmacılar halk bilimi incelemelerinde Türkiye'de kullanılan yöntemleri kullanmaktadırlar. Ancak Türkiye'de kullanılan yöntemler de genelde dünyanın çeşitli ülkelerinde kullanılan yöntemler olduğundan Kıbrıslı Türk araştırmacılar da bu yolla dünyanın farklı ülkelerindeki yöntemleri

⁷⁸ "Halk" teriminin yeniden tanımlanmasıyla ilgili olarak bkz. Dundes, Alan (2003), "Halk Kimdir?", çev. Metin Ekici, **Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar**, Ankara: Millî Folklor Yayınları, s.1-30.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

kullanabilmektedirler. Bir anonim halk edebiyatı ürününün motiflerini, epizotlarını, formellerini, temalarını vs. tespit etmek, ürünler arasında karşılaştırmalar yapmak, eserlere yansıyan sosyal/kültürel unsurları tespit etmek, türün işlevlerini saptamak, motif indeksteki numaralarını belirlemek vb. Türkiye’de uygulanan inceleme yöntemleri Kıbrıs’ta da uygulanmaktadır. Ancak Türkiye’de halk biliminde meydana gelen değişme ve gelişmeler Kıbrıs’a daha geç yansımaktadır. Kıbrıs Türk halk biliminde özellikle tür incelemelerinde “metin merkezli” çalışmalar ön plana alınmış, “icra-yaratım ortamı” geri plana atılmıştır. Yapılan incelemelerde halk bilgisi ürününün yaratıldığı sosyal, kültürel ve fizikî ortam göz ardı edilmekte ve anlatıcı veya icracının; “yaşı, mesleği, doğum tarihi/yeri, eğitimi...” vb. birkaç temel bilgi dışında diğer özellikleri dikkate alınmamaktadır. Oysaki birbirine benzer bir halk bilgisi ürününün bile yaratma ortamına ve yaratıcısına göre değiştiği (varyant, versiyon) düşünülürse bunları göz ardı etmenin ne denli yanlış olduğu ortaya çıkacaktır.

Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarının iyi bir seviyeye yükselbilmesi için ilk olarak “halk bilimi”nden ne anlaşıldığının belirlenmesi ve bu anlayışın dünyadaki diğer çağdaş halk bilimi disiplinleriyle eşleştirilmesi lazımdır. Halk bilimi sadece eskide kalmış araç-gereç ve antikalara inceleleyen, düzgün olmayan bir şekilde derlenen metinleri yazıya aktaran, icra-yaratım ortamını umursamayan, eskide kalmış gelenek ve uygulamaları tespit eden bir bilim dalı olmaktan çıkarılıp modern toplumun gereklerine göre kendini yeniden şekillendirip toplumun güncel sosyal ve kültürel yapılarını da araştıran, halktan alınan ürünleri “*üçüncü boyut*”,⁷⁹ taşıyıp yeniden halka çeşitli şekillerde sunabilen ve bunları yerelden ulusala, ulusaldan evrensele taşıyabilen çağdaş, işlevsel, faydacı bir bilim dalı olması gerekmektedir. Değişen modern dünyada sadece köylerde yaşananları ve üretilenleri değil şehirlerde yaşananları ve üretilenleri de göz önünde bulunduran, ayrıca hem köylerde hem şehirlerde yani tüm toplumda ihtiyaçlara göre değişen, gelişen ve üretilen yeni halk bilgisi ürünlerini ve uygulamalarını tespit edip inceleyen bir bilim dalı olabilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, hiç istenilirse de belirli bir tıkanma noktasına gelinecektir.

Kıbrıs’ta genel olarak 1900’lü yıllardan sonra başlayan halk bilimi çalışmaları 1950’li yıllardan sonra daha da yoğunlaşmış ve bugün bu alanda yapılan çalışmalar ve bu alana olan ilgi ve alaka artmıştır. İngiliz sömürge yönetimi devrindeki baskılar ve daha

⁷⁹ Ekici, Metin, (2003), “Halkbilim Araştırmalarında Üçüncü Boyut”, *Millî Folklor*, S.60, Kış-2003, s.72-77.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

sonraki Rum zulümleriyle kesintiye uğrayan her alandaki ilerleme tabii ki halk bilimi çalışmalarını da kesintiye uğratmıştır. Yine de, sıkıntılı dönemlerde bile çalışmaların devam ettiğini görmekteyiz.

Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarının çağdaş halk bilimi çalışmalarına ayak uydurabilmesi onun doğru yönde ilerlemesini sağlayacaktır. Bunun yanında halktan doğru derleme yöntemleriyle derleme yapan halk bilimi araştırmacılarının artması ve Kıbrıs Türk halkının her yönlü kültürünün ortaya konulması ve konulmaya devam etmesi de gelişmeyi sağlayacaktır. İnceleme yöntemlerinde ise sadece eski yöntemler değil yeni yöntemler de kullanılmalıdır. Ayrıca halk bilimi çalışmalarına gerçekten destek veren resmî bir kuruluşun oluşturulması da ortak çalışmaları teşvik edecek ve çalışmaların daha kolay ilerlemesini sağlayacaktır. Bu şekilde oluşturulacak bir kurum, Kıbrıs'ın hem somut hem "somut olmayan kültürel mirası"⁸⁰nin ortaya çıkarılıp incelenmesinde ve sunulmasında yardımcı olacaktır. Tam manasıyla kurumlaşmamış Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarının kurumsallaşabilmesi için çağdaş halk bilimi çalışmalarını anlatan ve tanıtan süreli yayınlar ve kitapların da araştırmacılar tarafından takip edilmesi ve özümsemesi gerekmektedir. Bu gibi çalışmalar Türkiye'de yayımlandığı gibi KKTC'de de yayınlanmalı veya yurt dışından getirilerek kitapçılardan ve kütüphanelerden araştırmacılara halka daha kolay yayılması sağlanmalıdır.

Genel olarak değerlendirmesini yapmaya çalıştığımız Kıbrıs Türk halk bilimi çalışmalarının dünü ve bugünü üzerinde tartışıldıkça umarız daha fazla değişme ve gelişme sağlanacaktır. Bu yüzden halk bilimi çalışmalarının tartışılıp değerlendirilebileceği ortamlar ve kurumlar yaratmak bu disiplinin KKTC'de daha fazla ve doğru bir şekilde yayılmasını sağlayacaktır.

Son olarak şunu söylemek isteriz ki Kıbrıs Türk halk bilimine ve kültürüne katkı sağlayan tüm araştırmacılara teşekkürü bir borç biliriz.

KAYNAKÇA

⁸⁰ Türkiye'de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyum Bildirileri, yay. haz. Öcal Oğuz, Tuba Saltık Özkan, Gazi Üniversitesi THBMER Yayını, Ankara, 2003, 311 s. Ayrıca bkz. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu, (04-05-06 Mart 2004), Gazi Üniversitesi, THBMER, Ankara.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-
- ADALI, Kutlu, (1963), **Dağarcık / Geçtiğim Köylerden Notlar**, Lefkoşa: Beşparmak Yayınları, 331 s.
- ALİŞAR, Fahrettin, (1993), “KKTC’de Oynanan Çocuk Oyunları”, **İçel Kültürü Dergisi**, 7 (26), Mart 1993, s.22-24.
- ATUN, Ata, (2002), **Excerpta Cypria’dan Mağusa Yazıları (MÖ 66-MS 1772)**, Araştırma-Çeviri Kitap, G.Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, 330 s.
-, (2005-2006), **Milattan Öncesinden Günümüze Kıbrıs Tarihi Üzerine Belgeler**, Araştırma-Çeviri Kitabı, G.Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, c.1-yıl:2005-528 s.; c.2-yıl:2005-594 s.; c.3-yıl:2006-606 s.
- ATUN, Suna ve Bülent Fevzioğlu, (2001-2003), **Kıbrıs Türk Halk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler, Belgeler, Araştırmalar**, Gazi Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, c.1, yıl: 2001-308 s./c.2, yıl: 2002-335 s./c.3, yıl: 2003- 430 s.
- ATUN, Suna, (2005), **Kıbrıs Türk Hiciv Şiiri Antolojisi**, G.Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, 512 sayfa.
- BAĞIŞKAN, Tuncer, (1997), “Karşılaştırma Yöntemiyle Kıbrıslı Türk ve Rumlarda Ortak İnanç ve Uygulamaları”, **HAS-DER Halkbilimi Sempozyumları Bildiri Kitabı II**, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, s.33-111.
- BAĞIŞKAN, Tuncer, (1997), **Kıbrıs Türk Halkbiliminde Ölüm**, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, 422 s.
- BOZYİĞİT, A. Esat, (1994), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Karagöz Sanatı Üzerine”, **Anayurttan Atayurda Türk Dünyası**, 2(6), Haziran-1994, s.33-39.
- CEMALETTİN, Hafız; **Hasan Bulli Türküsü**, Lefkoşa, 1913.
- ÇAKMAK, Hüseyin, (1996), **Mizahî Çizgiler ve Öyküler**, Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları, 148 s.
- ÇİNKAYALAR, Erbil, (1990), **Kıbrıs Türk Halk Oyunları**, KKTC MEKB Yayınları, s2-4.
- ÇOBANOĞLU, Özkul, (1998). “Adalar Türklüğü Folkloru: Kıbrıs ile Midilli, Girit, Sakız, İstanköy ve Rodos Türklerinin Folklorundaki Yapısal ve İşlevsel Ortaklıklar Üzerine Tespitler.” **I.Balkanlar ve Kıbrıs Türk Edebiyatları Sempozyumu Bildirileri**, Gazimağusa: DAÜ Yayınları, s. 101-114.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

- DEDEÇAY, Servet Sami, (2001), “Kıbrıslı Rum ve Türk Ozanların, Kıbrıslı Türkler Hakkında Yazdıkları Rumca Destanlar, Türküler veya Şiirler”, **Kıbrıs Türk Halk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler, Belgeler, Araştırmalar**, Gazi Mağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları, 1.cilt, s.7-18.
- DÖLEK, Fatih ve İlker Dölek, (1992), **Kıbrıs Türk Halk Müziği**, Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1.basım, 109 s.
- DUNDES, Alan (2003), “Halk Kimdir?”, çev. Metin Ekici, **Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar**, Ankara: Millî Folklor Yayınları, s.1-30.
- DUYMAZ, Ali, (1998), “Kıbrıs Türk Tekerlemelerinin Türk Dünyası Tekerlemeleri ile Yapı ve Anlam Bakımından Karşılaştırılması”, **DAÜ II. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi (24-27 Kasım 1998) Bildiri Kitabı, Halk bilimi/Çeşitli Konular, C. IV**, Gazimağusa: DAÜ Yayınları, s.165-175.
- EBEOĞLU, Reşat Sülayman; **Esop Masalları** (Okul çocuklarımıza 41 masal), Lefkoşa, 1947, M. Fikri Basımevi.
- EKİCİ, Metin, (2003), “Halkbilim Araştırmalarında Üçüncü Boyut”, **Millî Folklor**, S.60, Kış-2003, s.72-77.
- ERSOY, Yaşar, (1998), **Toplumsal ve Siyasal Olaylarla İç içe... Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi**, Peyak Kültür Yayınları, 336 s.
- ERTUĞ, Mehmet, (1986), “Kıbrıs Türk Gölge Oyunu”, **HAS-DER IV. Halkbilim Sempozyumu (7 Mart 1986-Lefkoşa) Bildiri Kitabı**, KKTC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.313-323.
- ERTUĞ, Mehmet, (1993), **Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu**, KKTC MEKB Yayınları, 93 s.
- FEDAİ, Harid, (2002), “Kıbrıs Türk Halkının İlk Mizah Gazeteleri: Kokonoz ile Akbaba”, **Kıbrıs Türk Kültürü, Bildiriler-I**, Ankara: Özyurt Matbaası, s.149-165.
- FEDAİ, Harid, (2005), “**Kıbrıs Türk Yazınında Mizah ve Yergi**”, Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler I, G.Mağusa: SAMTAY Vakfı yayınları, s.173-199.
- GÖKÇEOĞLU, Mustafa, (1992), **Kıbrıs Halk Fıkraları**, Lefkoşa: Galeri Kültür-Repa Ltd. 1.basım,119 s.
-, (1996), **Kıbrıs Halk Fıkraları**, Lefkoşa: Galeri Kültür-Repa Ltd. 2.basım 164 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-, (1997), **Bir Varmış İki Yokmuş**, Lefkoşa: Er Reklam Yayınları, 159 s.
-, (1997), **Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları, 3.basım, 428 s.
-, (1999), **Hikâyelerimiz Tekerlemelerimiz**, Lefkoşa: Mez- Koop. Yayınları, 230 s.
-, (2000), “Kıbrıs ve Türkiye Atasözleri ve Deyimlerini Karşılaştırma”, **Bildiriler, Panel Notları**, Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları, s.35-57.
-, (2002), **Manilerimiz**, Lefkoşa: KTEV Yayınları, 317 s.
-, (2004), **Efsanelerimiz**, Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları, 255 s.
-, (2005), **Toplu Masallar I-II**, Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları, 1. cilt 537 s. 2. cilt 543 s.
-, (2007), **Bilmecelerimiz**, Lefkoşa: Eğitim Vakfı Yayınları, 232 s.
- HİNÇER, İhsan, (1974), “**Kıbrıs Türk Folkloru**”, Türk Folklor Araştırmaları, 15(303), Ekim-1974.
- HULUSİ, Mustafa; **Vreççalı Avukat Süleyman Şevket Türküsü**, Baf, 1937, Hambiauri Matbaası, (Rumca ve Latin harfleriyle basılmıştır).
- ILGAZ, Hasene, (1949), **Kıbrıs Notları**, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları, 1.basım, 160 s.
- İSLAMOĞLU, Mahmut ve Şevket Öznur, (2006), **Kıbrıs Rum Halk Edebiyatında Ağıtlar, Masallar, Atışmalar (Türkler İçin Yakılan Ağıtlar)**, Lefkoşa: Ateş Matbaacılık, 222 s.
-, (2007), **Karşılaştırmalı Kıbrıs Türk ve Rum Masalları**, Lefkoşa: Gökada Yayınları, 376 s.
- İSLAMOĞLU, Mahmut, (1969), **Kıbrıs Türk Folkloru**, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası, 1.baskı, 77 s.
-, (1979), **Kıbrıs Çocuk Oyunları**, Lefkoşa: Yarın Ofset Tesisleri, 1.basım, 43 s.
-, (1994), **Kıbrıs Türk Kültür ve Sanatı, Araştırma-İnceleme Yazıları, Tebliğler**, Lefkoşa: YDÜ Matbaası, 226 s.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

- KANOL, Kani, (2006), **Kıbrıs Halk Danslarının Yakın Geçmişi**, Lefkoşa: HASDER Yayınları, s.19, 23, 30, 31.
- M. Ch. Kareklas M.B.E, (2001), **Hasan Bulliler'in Suç Faaliyetleri**, Çev: Mehmet Demiryürek, Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları, 99 s.
- MEAR, Hüray, (1992), **Kıbrıs Türk Toplumunda Doğum, Evlenme ve Ölüm ile İlgili Âdet ve İnanışlar**, KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 103 s.
- NESİM, Ali, (2007), "Kıbrıs Türk Tiyatrosu", **Suya Düşen Sancak(Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine İncelemeler)**, s.348-375.
- OĞUZ, Öcal, (1993), "Kıbrıs Manilerindeki Kıbrıs Gerçeği", **Millî Folklor**, 3 (5), Bahar-1993.
- SAKAOĞLU, Saim, (1980), "Kıbrıs Efsaneleri", **Türk Folkloru**, Temmuz 1980, s.5-8.
-, (1981), "Kıbrıs Manileri", **Türk Folkloru**, Haziran 1981-Temmuz 1981-Ağustos 1981, s.13-16, s.15-17, s.16-19.
-, (1981), "Kıbrıs Bilmeceleri", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Haziran 1981, s.122-148.
-, (1983), **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 167 s.
-, (1986), **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2.baskı, 166 s.
-, (1992), "Kıbrıs Türk Folklorunun Türk Dünyası İçindeki Yeri", 1992, **Türk Kültürü Dergisi**, sayı: 30 (347).
- SARACOĞLU, Erdoğan, (1996), **Kıbrıs Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru**, Lefkoşa: YDÜ Yayınları, 2.baskı, s. 9-52.
- TANER, Yılmaz ve Mahmut İslamoğlu, (1979), **Kıbrıs Türküleri ve Oyun Havaları**, Lefkoşa: Yarın Ofset Tesisleri, 109 s.
- Türkiye'de Halk Bilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyum Bildirileri**, yay. haz. Öcal Oğuz, Tuba Saltık Özkan, Gazi Üniversitesi THBMER Yayını, Ankara, 2003, 311 s. **Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu**, (04-05-06 Mart 2004), Gazi Üniversitesi, THBMER, Ankara.
- VEZİROĞLU, İlter, (1976), "Kıbrıs'ta Ölümle İlgili İnanmalar", **Türk Folklor Araştırmaları**, 17(326), Eylül-1976.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-, (1977), “Kıbrıs Folkloru: Kıbrıs Türk Folklorunun Kökenleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 17 (339), Ekim-1977.
- YALDIZKAYA, Ömer Faruk, (2002), “Kıbrıs Ağıtları ile Anadolu Türkmen Ağıtları Üzerine Bir İnceleme”, **DAÜ, Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı**, Cilt 4 (Halkbilim/Çeşitli Konular), G.Mağusa: DAÜ Yayınları, s.19-29.
- YARDIMCI, Mehmet, (1998), “Kıbrıs ve Diğer Türk Ülkelerinde Ortak Ninni Ve Tekerlemeler”, **DAÜ II. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi** (24-27 Kasım 1998) Bildiri Kitabı, Halk bilimi/Çeşitli Konular, C. IV, Gazimağusa: DAÜ Yayınları, s.177-196.
- YORGANCIOĞLU, Oğuz, (1980), **Kıbrıs Türk Folkloru**, Mağusa: Canbulat Basımevi, 187 s.
-, (1986), “Ninniler, İsim ve İsim Verme”, **HAS-DER Halkbilim Sempozyumu Bildirileri Kitabı I**, KKTC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.281-290.
-, (1997), **Kıbrıs Türk Çocuk Oyunları**, Lefkoşa: Adam Yayınları, 233 s.
-, (1998), **Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler-Masallar**, Mağusa, 214 s.
-, (2000), **Kıbrıs Türk Folkloru-Duydum Gördüm Yazdım**, Mağusa: Canbulat Basımevi, 2.baskı, 536 s.
-, (2005), **Bir Döneme Damgasını Vuran Hasan Bulliler**, Mağusa: Arif ve Canbulat Basımevi, 266 s.
-, (2006), **Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler, Masallar-II**, Mağusa: Arif ve Canbulat Basımevi, 208 s.
-, (2006), **Kıbrıs Türk Ninnileri**, Mağusa: Arif-Canbulat Basımevi, 167 s.
-, (1996), **Maniler**, Mağusa: Temel Basımevi, 3.baskı, 99 s.

İnternet Adresleri:

<http://www.emu.edu.tr/daukam/>

<http://www.hasder.com>

<http://www.kibatek.net/>

<http://www.samtay.com/>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*